

Històries humanes: des de l'univers fins a la molècula més petita

Publicat per [Clàudia Rius Llorens](#) [1] el 25/10/2018 - 12:31 | Última modificació: 21/04/2026 - 16:49

Lliçó inaugural a tres veus:

La cultura com a guia de viatgers.

El viatge com a font d'aprenentatge

Les històries humanes són interminables i totes ens ajuden a comprendre l'ésser des de dimensions diferents, **convertint-se en una de les formes que té la humanitat per entendre i transmetre la seva complexitat**. Precisament sobre aquestes volia pivotar Eulàlia Bosch, responsable de continguts de les jornades Interacció18, a l'hora de programar l'esdeveniment organitzat pel Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona. El títol escollit? *Sobre la humanitat dels humans*.

Presentació Interacció18 [Eulàlia Bosch]

Les tres rutes temàtiques d'Interacció18 són els viatgers, els traductors i els educadors. Però Bosch, persona estretament lligada al món educatiu i artístic, sap que les experiències d'aquests tres eixos no són fàcils d'encasellar. Per això ha pensat la programació fent un símil amb el llibre *Si una nit d'hivern un viatger*, d'Italo Calvino: "Cada capítol és l'inici d'una narració que queda interrompuda al llarg d'unes pàgines per donar lloc a la següent", explica, detallant que ha fet "una agenda de degustació que obre una gran quantitat de connexions entre aspectes diferents del saber". A la memòria, dos noms: Eduard Miralles, gestor cultural català que ens va deixar aquest agost, i John Berger, reconegut crític d'art.

L'aspecte central d'Interacció18 és entendre, a partir d'històries personals concretes, com el coneixement pot esdevenir saviesa. I per fer-ho, podem començar pel principi: l'inici de la vida, tant de la del món com la dels humans. Per això els convidats de la lliçó inaugural són **Juan Luis Arsuaga**, paleontòleg que codirigeix excavacions com la de la serra d'Atapuerca (Burgos), professor universitari i autor de llibres d'assaig i divulgació científica; **David Jou**, poeta i científic, expert savi que apropa la física i la literatura; i **Judit Carrera**, actual directora del Centre de Cultura Contemporània, però que fa anys que dirigeix amb èxit el programa de debats i

trobades d'aquesta institució, portant a Barcelona incomptables figures rellevants del pensament, la recerca i les arts.

“Todo empezó a fastidiarse en el neolítico”, comença Juan Luis Arsuaga, que fa riure al públic explicant com **l'ésser humà** va deixar de ser indi per ser vaquer; com **va deixar d'integrar-se a la natura per dominar-la**; com va parar de mirar cap al cel per començar a mirar cap a la terra. “Aquest canvi no va ser bo en molts sentits: ens va tallar els peus, ens va fixar al terreny, ens va convertir en sedentaris”, relata Arsuaga, que tot i així es confessa optimista: “Conservem encara dins nostre l'home prehistòric i de vegades el deixem sortir, en els nens és molt poderós”.

Lligant una experiència amb l'altra, i sense intentar seguir una mateixa temàtica que el ponent anterior, **David Jou duu als assistents pels increïbles viaransys de la ciència**. Ho fa com només un savi pot fer-ho: amb claredat però sense obviar la complexitat del que explica; amb passió i senzillesa. **“Continuem mirant el cel i la terra, però d'una manera diferent”**. Jou és capaç de respondre de forma ràpida tres preguntes fonamentals: per què hi ha matèria a l'univers, per què hi ha carboni i quins planetes són habitables. Duu al públic per un viatge extern, el de l'univers, i per un intern, el de les molècules biològiques, i passa d'explicar que “tenim un arrelament còsmic extraordinari que ens vincula a una sèrie d'estrelles i planetes”, a detallar com els errors en les seqüències moleculars són la base de l'evolució humana.

Ja hem viatjat des del principi del temps fins a l'actualitat, i aquí entra l'experiència de Judit Carrera. Treballa des del 2002 al CCCB, conciliant la vida local amb el pensament cultural. Històricament, què ha passat aquests últims anys? **“A finals dels 90 el món era optimista, democràtic, ple de certeses, sense fronteres, i estava en un moment de desenvolupament econòmic”,** recorda, **“25 anys després, el món és un lloc més hostil, amb nous mecanismes de jerarqització entre els humans i crisis econòmiques, polítiques i morals, on les**

grans categories del saber ja no serveixen per entendre el present i el futur". El rol de la cultura, com el rol de l'educació, seria el de bastir ponts que contradiguin el desig irrefrenable del món cap a l'abisme.

Fer-ho no és fàcil, però els humans tenim eines per aconseguir-ho. No en va la traducció és un dels eixos de la jornada: **"El multilingüisme és una manera privilegiada d'estar al món, la demostració que no hi ha absoluts i que tot es pot dir d'una altra manera, una forma de radicalitat democràtica"**, assevera Carrera. Davant d'aquesta intervenció, Arsuaga recorda que la història de la humanitat és un continu oscil·lar entre l'optimisme i el pessimisme; el primer tendeix més a l'acció, el segon, a l'abandó. Ara bé, "si penses que les coses es poden arreglar, corres el risc que algú et digui 'vinga, fes-ho tu'", recorda el paleontòleg. I què en diu la ciència, d'aquest debat? Jou apunta que la tècnica sempre avança, però que les humanitats de vegades desitjarien no anar tan ràpid, i així tenir més temps per treballar en un món millor.

De l'inici de la matèria a l'actualitat del món, i de l'actualitat del món a com prendre'ns-la; la lliçó inaugural d'Interacció18 avança i toca diferents temes: el mal que els humans fem al planeta; el feminisme com a lluita positiva pels drets humans; la dificultat de ser culte avui, en un món tecnològic; l'acceptació de la diferència. **"La tendència a la uniformitat està molt arrelada a la naturalesa humana, i no és estrany, perquè la vida en societat es basa a compartir hàbits"**, assenyala Arsuaga, que creu que **"la llibertat de tot tipus és nedar a contracorrent"**.

Al final, **el debat acaba desembocant en un dels grans temors de l'època actual: la cultura de l'odi –conjunt de termes que Eulàlia Bosch troba contradictoris–, precisament com a conseqüència de la necessitat d'atacar el diferent, d'assenyalar-lo i deshumanitzar-lo**. "En el moment en què l'odi passa a ser institucionalitzat, en el moment que tens presidents de governs que el creen, hi ha un cert discurs negatiu que no es pot negar", creu Carrera. I quina solució té? Per a ella, es pot contrarestar en la vida quotidiana, davant de l'insult, del menyspreu permanent, cal un esforç de resistència cívica. Però també es pot contrarestar des de centres com el CCCB: **"la cultura i l'educació han de rebatre aquest odi, crear imaginaris nous on no sigui possible ni necessari"**.

El millor resum del debat el fa Jou, just abans de deixar pas a l'espectacle *The mountain, the truth and the paradise*, de Pep Ramis, membre de la companyia de dansa Mal Pelo. **"Quan Mendel va començar a estudiar la genètica va veure que no érem una sola peça, sinó que érem un mosaic"**, conclou el científic, **"L'ésser humà no és un tot: qualsevol persona és un mosaic"**. La humanitat es nodreix d'històries i contradiccions, i aquesta lliçó inaugural d'Interacció18 ho ha deixat clar.

La cultura com a guia de viatgers. El viatge com a font d'aprenentatge

[Juan Luis Arsuaga, Judit Carrera i David Jou]

Categories: Interacció 2018

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Etiquetes: pensament cultural

Etiquetes: educació i cultura

Etiquetes: ciència i cultura

Etiquetes: equipaments culturals

Etiquetes: drets culturals

- [2]

URL d'origen: <https://interaccio.diba.cat/blogs/2018/Cultura-guia-viatges>

Enllaços:

[1] <https://interaccio.diba.cat/members/riusllc>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/7798>